

Ellen Elvethon.

Hvordan avdekke, håndtere og forebygge
krenkelser og mobbeatferd i barnehagen?
- hovedfokus på forebygging.

Nasjonale senter

Fleirkulturell opplæring

Fremmedspråksenteret

Kunst og kultur i opplæringa

Lesesenteret

Læringsmiljøsentret

Mat, helse og fysisk aktivitet

Matematikksenteret

Naturfagsenteret

Nynorsksenteret

Skrivesenteret

- Skole
- Barnehage
- Forskning og prosjekt

Kompetanseutvikling

Barnehage.

[○ Forsiden](#) [● Barnehage](#)

Omsorg, lek og læring >

Psykisk helse >

**Barnehage-hjem-
samarbeid** >

Mobbing >

**Mangfold og
inkludering** >

Organisasjonsutvikling >

Barnehage

Læringsmiljøet i barnehagen består av de kulturelle, relasjonelle og fysiske forholdene i barnehagen som har betydning for barns utvikling, lek og læring, helse og trivsel.

På Læringsmiljøsentrets barnehagesider kan du lese om følgende

Deltakere:

Etne kommune:

- Enge barnehage
- Skånevik barnehage
- Spesialgruppa i Etne kommune

Fitjar kommune:

- Fitjar soknerådsbarnehage
- Fitjarstølane barnehage
- Fjellheim FUS friluftsbarnhage

- Forventninger til dagen? Summ med sidemann i 2 min.

Dagens innhold:

8.45-9.00: Registrering, kaffe/te

9.00-10.00: 1. Hvordan fremme trygge og gode barnehagemiljø?

Inkludering.

10.00-10.15: Pause

10.15-11.30: 2. Hvordan forebygge mobbeatferd i barnehagen?

Gruppeledelse.

11.30-12.15: Lunsj

12.15-13.15: forts. gruppeledelse.

13.15-13.30: Pause.

13.30-14.30: 3. Hvordan avdekke og håndtere mobbeatferd?

Rutiner.

14.30-14.45: Oppsummering

Arbeidsmåter: foredrag med oppgaver

GoBaN

- Norges største forskningsprosjekt innen barnehagefeltet.
- Undersøker:

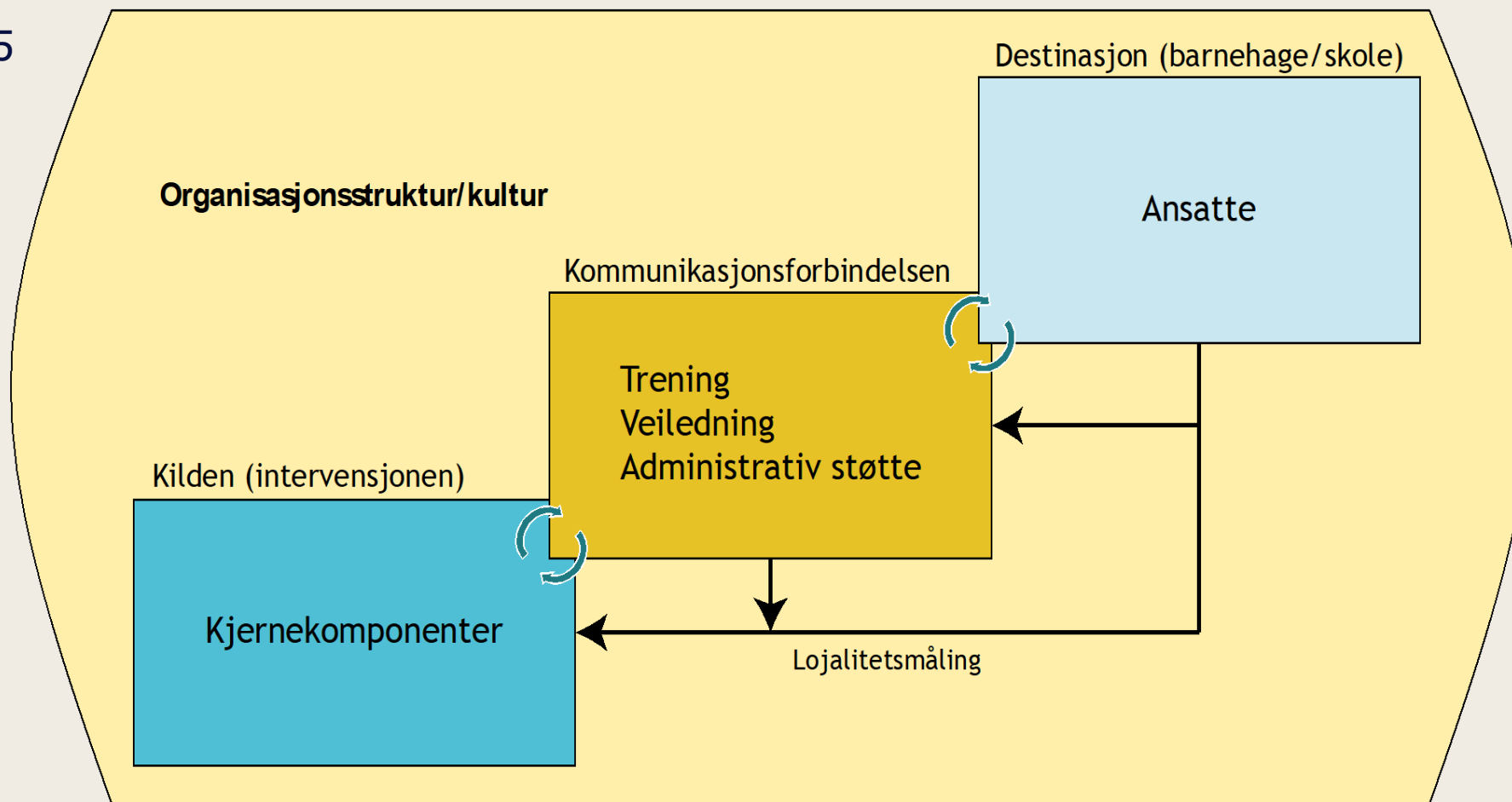
Hvordan norske barnehager påvirker barnehagebarn, hva som karakteriserer en god barnehage og hvilke faktorer som påvirker barns trivsel, måloppnåelse og utvikling.

- Logitudinell: 1200 barn fra 2 år til skolestart.

Forutsetninger for å lykkes med implementeringen

Fixen, 2005

1. Hvordan fremme trygge og gode barnehagemiljø?

- Inkludering

Å HØYRE TIL

Vondt er av alle andre
bli trakka på og trængd.
Men vondare å veta
at du er utestengt.

Det er så mangt i livet
du ventar deg og vil.
Men meir enn det å vera,
er det å høyre til.

Jan-Magnus Bruheim

NOU

Norges offentlige utredninger 2015: 2

Å høre til

Virkemidler for et trygt psykososialt skolemiljø

Velkommen
til oss

Hvorfor skal barnehagen fremme et inkluderende barnehagemiljø?

Forankring:

1. Offentlige føringer i barnehageloven og Rammeplanen.

■ Barnehageloven §2:

«Barnehagen *skal* formidle verdier og kultur, gi rom for barns egen kulturskaping og bidra til at *alle barn* får oppleve **glede** og mestring i et sosialt og kulturelt fellesskap»

Rammeplanen:

Personalet skal:

- fremme et *inkluderende miljø* der alle barn kan delta og erfare **glede** i lek (s.20).
- Sørge for et *inkluderende felleskap* og legge til rette for at barn kan bidra i egen og andres læring (s.22).

Inkludering i barnehagen handler også om *tilrettelegging for sosial deltakelse*. (s.40).

Barnehagen skal sørge for at *barn som mottar spesialpedagogisk hjelp inkluderes* i barnegruppen og i det allmennpedagogiske tilbudet. (s. 40)

2. Økte krav fører til økt kompetansebehov i barnehagen.

Kompetanse for fremtidens barnehager (2018-2022).

Bakgrunn:

Det er store variasjoner i kvaliteten på barnehage tilbud i Norge.
(barnehagebaserte kompetansetiltak).

Tematiske satsingsområder:

- Barnehagen som pedagogisk virksomhet
- Kommunikasjon og språk
- **Et inkluderende miljø for omsorg, lek, læring og danning**
- Barnehagens verdigrunnlag

3. «Inkluderende barnehage- og skolemiljø»

Lokale føringer:

Utviklingsarbeid over 2 år: 2018-2020 i regi av Udir.

Overordna mål:

«Å *sikre* gode og trygge barnehage- og skolemiljø uten mobbing og andre krenkelser».

«*Utvikle kompetanse* om hvordan utvikle og opprettholde et godt og trygt barnehage- og/eller skolemiljø

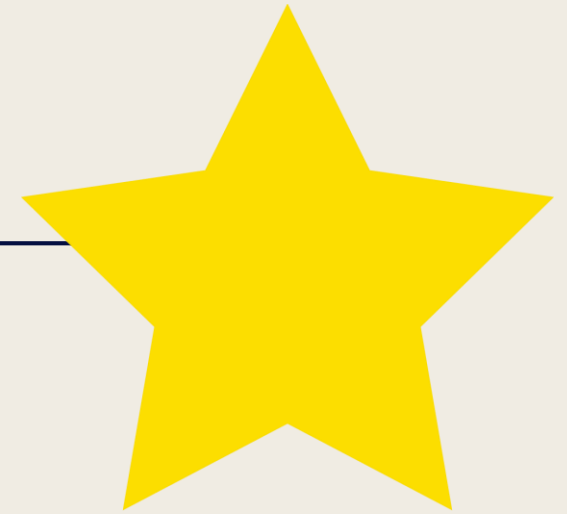
- *Utvikle kompetanse* om hvordan forebygge, avdekke og håndtere mobbing og andre krenkelser»

(udir.no)

Inkluderende barnehage- og skolemiljø (Udir)

Hva er inkludering ?

1. En ledestjerne og en ønskestandar:

« En inkluderende skole med et inkluderende læringsmiljø er *ledestjernen* for våre barnehager og skoler, og den beskriver en *ønskestandar* for hvordan de sosiale systemene barnehage og skolen skal være» (Midthassel mfl. 2011).

Skolens historie: vanlig skole og spesialskole

Barnehagens tradisjon:

«*Et av de viktigste punktene i norsk barnehagetradisjon, er i følge Greve, inkludering. At her er det plass til alle og du er god nok som du er.*» (barnehage.no 10.6.17)

2. Tenkemåte (holdning), handlemåte (handlinger), veiledende prinsipp, et høyere mål:

Ekspertutvalgets innstilling til begrepet inkludering:

«Inkludering kan sies å innebære en *tenkemåte* og dermed en *handlemåte* der inkludering er *et veiledende prinsipp* for det pedagogiske arbeidet og der *et høyere mål* er å bidra til et mer inkluderende og bærekraftig samfunn der mulighet til å oppleve mestring sammen med andre er sentralt.»

(Nordahl mfl.2018, s.27)

Ulike former:

Fysisk inkludering, sosial inkludering og psykisk inkludering
(Nordahl mfl.2018)

3. Det motsatte av inkludering er ekskludering/utestengelse

Ingrid lund:

Opptatt av barns utestengelse i lek.

Krakk – Voksnes holdninger, kunnskap og handlinger.

(«Hele barnet, hele løpet. Mobbing i barnehagen) 2015

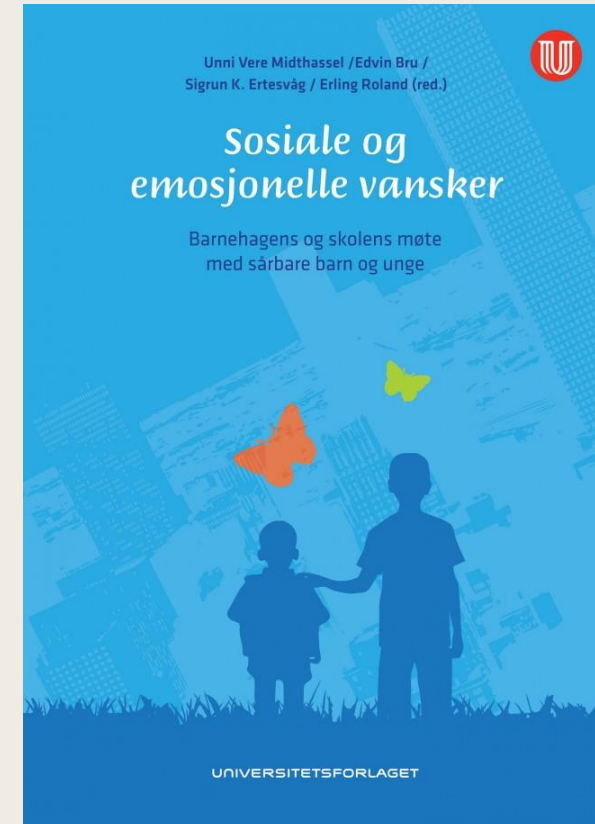
Hvem skal inkluderes? ALLE

Vær særlig oppmerksom på de sårbare barna:

- Emosjonelt sårbare og sosialt passive
- Barn som er utsatt for sosiale belastninger
- Språkvansker og sosioemosjonelle vansker
- Sosiale og emosjonelle utfordringer som følge av migrasjon
- Barn og unge som mobbes

(«Sosial og emosjonelle vansker.

Barnehagens og skoles møte med sårbare barn og unge!» (Midthassel mfl 2011).

Mangfoldet

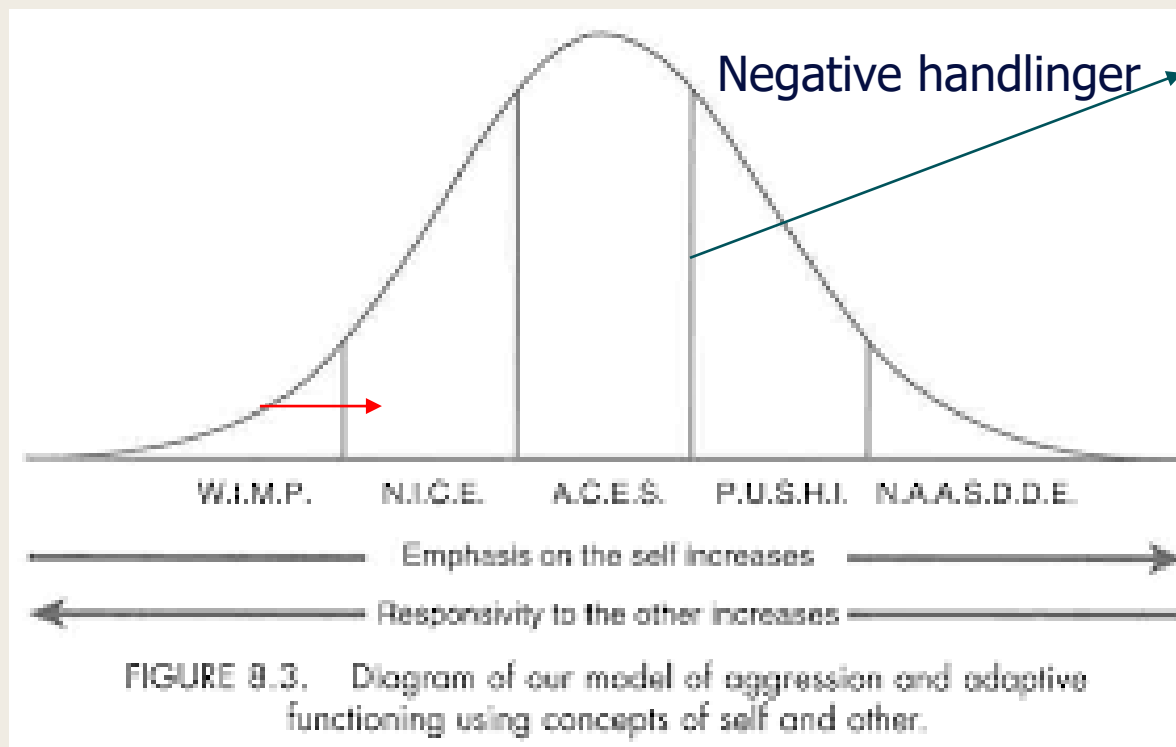
Innadvendte
Sjenerte
Forsvarer seg ikke

Tilpasning

Sårbare
Gråter lett
Pushes rundt

Risiko!

Utestengelse
Tristhet
Konsentrasjonsvansker
Læreren liker meg ikke

(Bukowski og Abecassis, 2007)

Bruker opp venner
I gråsonen

Egosentrisitet

Støy
Bråk
Uro

Risiko!

Utestengelse
Tristhet
Konsentrasjonsvansker
Læreren liker meg ikke

Fellestrekk hos de sårbare barna:

- Ulike forutsetninger:

«Deres biologi, livskår og erfaringer har gjort dem robuste eller sårbare for å møte livet i barnehage og skole.»
(Midthassel 2011 s.11)

- Å ha et trygt og stimulerende læringsmiljø er viktig for alle elever, og det er *særlig viktig* for elever som av ulike årsaker er sårbare. (s.13)
- Trygge og tydelige voksne som både gir emosjonell og akademisk støtte, og som kan lede en klasse er viktig.
(Pianta - gruppeledelse)

Oppgave:

- Hva er inkludering? Hvordan kommer den til uttrykk?
- Hvordan kan vi i vår barnehage arbeide for et inkluderende miljø ?

Hvordan kan vi fremme et inkluderende, trygt og godt barnehagemiljø?

Forhold som har betydning for å fremme gode barnehagemiljø:

1. Barnehagekultur
2. Organisasjon og ledelse
- 3. Pedagogisk ledelse i barnehagen**
4. Relasjoner i barnehagen
5. Foreldresamarbeid

(Grunnlagsdokumentet for arbeidet med barnehage-skolemiljø, mobbing og andre krenkelser. 2017)

2. Hvordan forebygge mobbeadferd? -Gruppeledelse

Forankring

1. Offentlige føringer:

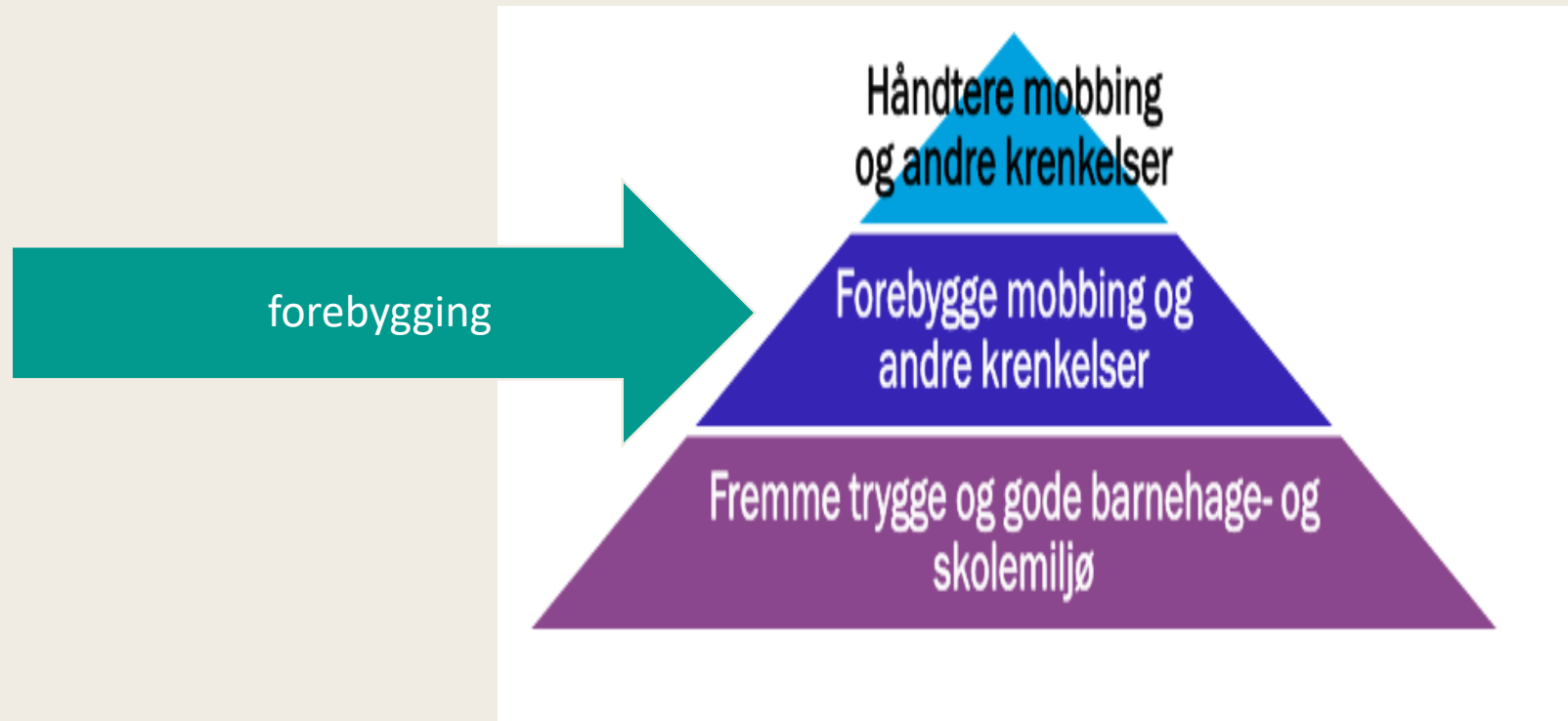
Rammeplanen:

«Personalet skal *forebygge*, stoppe og følge opp *diskriminering, utestenging, mobbing, krenkelser og uheldige samspillsmønstre*.» s.23.

- Veileder fra Udir: «**Barns trivsel de voksnes ansvar. Forebyggende arbeid mot mobbing starter i barnehage.**»

«Inkluderende barnehage- og skolemiljø»

- Lokale føringer: Utviklingsarbeid: samlingsbasert pulje 2.

Forebygging

- Tidlig intervensjon:
«Å handle tidlig for å minske skade eller utvikling» (Udir 2009).
- Forebygging:
«Å identifisere det som truer læringsmiljøet for en, noen eller en hel gruppe og kompetanse til å sette inn tiltak for å motvirke en uheldig utvikling» (Midthassel 2011)

Handlingsplan mot mobbing

- Lokale planer: Stord og Kvinnherad ha handlingsplaner mot mobbing.

Forebyggende arbeid:

- Språklig kompetanse
- Sosial kompetanse
- Aktive og tydelige voksne
- Organisering: små grupper
- Observasjon av barnehagens oppvekstmiljø

Hva er gruppe – og klasseledelse?

- «*Gruppe- og klasseledelse er det pedagogene gjør for å etablere et fysisk og sosialt miljø i gruppen for å gjennomføre daglige rutiner og aktiviteter og for å forebygge og møte negativ atferd»*

(Elias og Scwab, 2006 i Drugli 2013, s.141).

- Er det behov for gruppeledelse i barnehage og SFO?

Hvorfor er gruppe- og klasseledelse betydningsfullt?

- Fremmer barn/elevs læring faglig og sosialt.
- Forebygge krenkelser og mobbeatferd
- Forebygge uro og atferdsvansker

> God gruppeledelse = trygt læringsmiljø

 Blogginnlegg av Ellen Elvethon | 17.08.2018

Som spesialpedagog i barnehage gjennom flere år har jeg erfart at det er av stor betydning med god kvalitet på gruppeledelse.

[Barnehage](#)

[Gruppeledelse](#)

Hvordan sikre god gruppeledelse?

1.

- Ved bruk av ulike strategier (Drugli, 2012, s.101).

2.

- Å arbeide med de beskyttende faktorene knyttet til barnehagen eller skolen (Nordahl mfl.2005, s.104).

3.

- Utvikle en håndbok i gruppeledelse (Midthassel mfler. 2011, s.76).

4. «Undervisning gjennom interaksjon»

Teoretisk rammeverk:

- Det teoretiske rammeverket kalles TTI (Teaching trough interactions) eller «Undervisning gjennom interaksjon» – på norsk.
- Pianta og Hamre m.fler står bak modellen.
- Bygger på flere teorier.
- Ser på interaksjonen mellom voksne og barn som en katalysator for barns læring og utvikling.

Observasjonsmanual:

- Classroom Assesment Scoring System (CLASS).
- Seks alderstilpasset observasjonsverktøy fra de yngste i barnehagen til videregående skole.

(Roland, P. og Ertesvåg; S. K. (2018). Implementering av endringsarbeid i barnehagen.)

Pianta m.fler(2016)

Forskningsbasert implementering av rammeplanen – forankret i teoretiske perspektiver på interaksjonen mellom voksne og barn.

Bok:

Ertesvåg og Roland (2018) bla. k. 2.

Drugli (2017): siste kapittel

- Emosjonelle støtte
- Organisering og gode rutiner
- Læring i hverdagen

	Infant/spedbarn (0–18 måneder)	Toddler/småbarn (15–36 måneder)	Pre-K (3–5 år)
Responderende omsorg	Relasjonelt klima	Emosjonell- og atferdsstøtte	Emosjonell støtte
	Voksensensitivitet	Positivt klima Negativt klima Voksensensitivitet Verdsetting av barns perspektiv Atferdsveiledning	Positivt klima Negativt klima Voksensensitivitet Verdsetting av barns perspektiv
	Tilrettelagt utforsking	Engasjert støtte for læring	Klasseroms- organisering
	Tidlig språkstøtte		Læringsstøtte
		Tilrettelegging for læring og utvikling Tilbakemelding av høy kvalitet Språkmodellering	Atferdshåndtering Produktivitet Undervisnings- format Begrepsutvikling Tilbakemelding av høy kvalitet Språkmodellering

Figur 2.1 Domener og dimensjoner i CLASS for tre versjoner for voksnes interaksjon med barn i barnehagealder

Interaksjonskvalitet

Emosjonell støtte

- Positivt klima/negativt klima
- Voksensensitivitet
- Ta barns perspektiv

Organisering

- Atferdshåndtering
- Produktivitet
- Undervisningsformat

Læringsstøtte

- Begrepsutvikling
- Tilbakemelding av høy kvalitet
- Språkmodellering

Emosjonell støtte

Kjennetegn

Positivt klima/Være sammen: den varme voksne)

- Fysisk nærhet
- Latter, smil, sosial prat
- Høflig språk
- Uttrykker mestringstro

Voksensentitivitet:

- Sensitivitet for barns sosiale og emosjonelle behov.

Ta barns perspektiv:

- Interesse, motivasjon og synspunkt.

Voksenferdigheter

- *Blikk-kontakt*
- Viser engasjement
- Bruker humor
- Gir oppmerksomhet til alle
- Sjekker innom regelmessig
- Kroppsspråk i takt med tale
- Bevisst egne ømme punkter
- Bruker navn
- Roser, oppmuntrer, støtter
- Lytter

Emosjonelle støtte

Teori:

- **Tilknytningsteori** (Bowlby 1989)

- **Selvbestemmelsesteori** (Connell og Wellborn 1991)

Både interaksjonen lærer-barn og interaksjonen mellom barn-barn er sentralt.

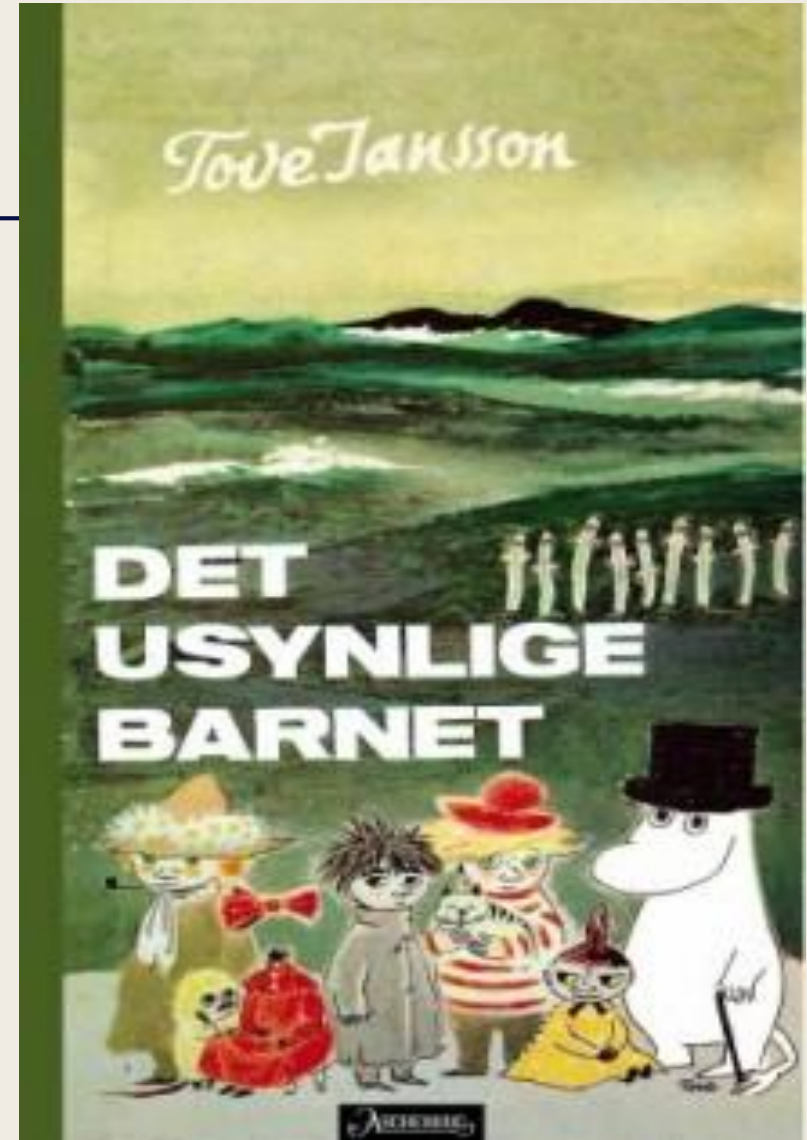

Blikk-kontakt

«Det gode blikket er en kur for usynlighet»

Av Eirik Hørthe.

(Psykologisk.no 11.nov.2018)

Summeoppgave

- Gjenta for sidemann hva som er kjennetegn på emosjonell støtte i barnehagen?

5 min.)

Autoritativ voksenrolle (Baumrind, 1991)

Relasjoner

- Relasjonsvarme (utøvelse av varme, støtte, omsorg overfor barna)
- Barns perspektiv (deres meninger og følelser)

Kontroll/krav

- Krav/kontroll (Konsistent grensesetting)
- Krav om positiv atferd i forhold til alder

Figur 6: Det autoritative perspektivet

(Roland et al., 2014, s. 17.)

Organisering

Kjennetegn:

Atferdshåndtering

(Være sammen: Håndtering av utfordrende atferd)

- Proaktiv ledelse av atferd
- *Regler* og rutiner er godt kjent
- Tydelige forventninger

Produktivitet:

- God utnyttelse av tid
- Tydelig start og slutt
- Organiserte overganger

Undervisningsformat:

- Aktivisering av barna
- Varierte aktiviteter/undervisning

Voksenferdigheter

- Er til stede når økten starter
- Etablerer tydelige rutiner for øktene (fast mal for start, overganger og slutt)
- Har alt materiell tilgjengelig
- Gir tydelige og korte beskjeder
- Korrigerer atferd med liten affekt (regulerer egne emosjoner)
- Diskuterer ikke det som ikke kan diskuteres.

Organisering

Teori:

Atferdshåndtering:

- **Selvreguleringsteori**

(Conwell & Wellborn, 1991 i Roland og Ertesvåg 2018)

Undervisningsformat:

- **Konstruktivistiske og informasjonsprosesserende teorier om kognisjon og læring.**

(Bowman&Scott 1994, i Roland og Ertesvåg 2018)

Utvikling og håndhevelse av regler:

1. *Få og felles* overordnende regler (min. tre og max seks regler)
2. Regler bør være *positivt formulert* og anvis *ønsket atferd*
3. Regler bør være *korte og klart formulert*
4. Ønsket atferd, det å følge reglene, må *lærers og oppmuntres*.
5. Det må knyttes *klare konsekvenser ved regelbrudd*
6. *Umiddelbare konsekvenser* ved fysisk utagering og mobbing.

Viktig å involvere foreldre og barn i arbeidet med reglene.

(Nordahl mfl. 2005)

Regler i barnehage og skole:

Reglene våre

1. Vi lytter når andre snakker.
2. I barnehagen gjør og sier vi hyggelige ting til hverandre.
3. I barnehagen tar vi vare på egne og andres ting.
4. Vi løser konflikter ved å prate sammen.

Regler i 1 klasse:

1. Jeg rekker opp hånda
2. Jeg sitter på plassen min i timen
3. Jeg går inne
4. Jeg snakker fint og er grei mot andre.

1: Kan du løveloven?

Jeg skal være meg,
men gi plass til andre,
slik at de blir seg,
bry meg om en annen,
hjelp når jeg kan.
Slik blir livet bedre
for barn i alle land!

2: Ser du en som plages?

Det er ikke bra!
Alle må stå sammen
om å si i fra!
Alle barn på jorden
har den samme rett
til å være trygge
og til å være sett.

Eks. på organisering

Være sammen:

Atferdshåndtering:

- Opplæring i regler (Løveloven)

Produktivitet:

- Aktiviteten var planlagt og materielle hentet frem.
- Tydelig start og slutt.
- Organiserte overganger:
Ryddesang før samlingsstund, og vaskesang eller en regel før vaske av hendene.

Undervisningsformat:

- Barna ble aktivisert
- Varierte aktiviteter: musikk, bok, rollespill og samtale.

Eks. organisering i små grupper

Barnehage.no:
23.01.15

Får ekstra voksentid: Småbarnspedagog Linda Sommervold jobber med de yngste barna i små grupper fire dager i uken. Det gir bedre kvalitet på tilbudet til toddlerne. Her er hun sammen med ettåringene Olise og Linde. (Foto: Frode Antonsen)

Bygger trygge toddlerne i små grupper

Granåslia barnehage satser ekstra på de yngste barna.

pedagogikk | Av: Frode Antonsen |

Eks. undervisningsformat

- Aktivisering av barna
- Varierte aktiviteter/undervisning

Det fysiske miljøet blir viktig i barnehagen fordi det er så mye frilek inne og ute.

Forankring: Kap 3 Barnehagens formål og innhold

Barnehagens fysiske miljø skal være trygt og utfordrende og gi barna allsidige bevegelseserfaringer. Personalet skal utforme det **fysiske miljøet** slik at alle barn får muligheter til å delta **aktivt i lek** og andre aktiviteter, og slik at leker og materiell er tilgjengelig for barna (s.19).

Nordin-Hultman om lekemateriell

Barnehagemiljø
med få handlings-
muligheter

Lite interessant
materiell og utstyr
?

Ikke tilgjengelig
materiell?

Resultat fra GoBan

- Norske barnehager har mange leker, men de er ofte plassert på hyller, i skap eller i boden, slik at barna ikke får tak i dem.

Doktorstipendiat Tone R. Nilsen.

(Første steg 16.01.2019)

Summeoppgave

- Gjenta for sidemann hva som er kjennetegn på organisering i barnehagen?

(5 min.)

Læringsstøtte

Kjennetegn:

Begrepsutvikling:

- Læringsaktivitet som fokuserer på forståelse - versus memorering av fakta
- Høy, faglig aktivitet

Tilbakemelding av høy kvalitet:

- Spesifikk tilbakemelding om innholdet og prosessen.

Språkmodellering:

- Samtale mellom voksne og barn

(k. 3 i Idsøe og Roland 2017: Snakk med barna om mobbeatferd – forebygging)

Voksenferdigheter

- Stiller åpne spørsmål
- Utfordrer barna til å sette ord på tanker og resonnementer
- Lar barna få tid til å tenke
- Omformulerer og understøtter barnas innspill

Læringsstøtte

Teori:

Forskning på kognitiv og språkutvikling

(Vyvgotsky 1991 i Roland og Ertesvåg 2018)

Eks. språkmodellering

Voksne i barnehagen snakker lite med barna

Femåringene i barnehagen har lite kontakt med de voksne. – Urovekkende. Det kan gå ut over læringen når barna begynner på skolen, advarer forskere.

Norges forskningsråd

Kristin Straumsheim Grønli
FRILANSJOURNALIST

PUBLISHED June 04. 2014

Under observasjonene var det påfallende hvor lite

Eks. språkmodellering

- Joakim E. Hansen har tatt doktorgrad i GoBaN prosjektet med tema: Språkarbeid og barns språkutvikling i barnehagen. (Lesesenteret.no)

Språkbevisste voksne i småbarnsavdelingen er viktige for barnas språkutvikling

Når de ansatte i småbarnsavdelingen skaper et godt språkmiljø, har det positiv betydning for ordforrådet til barna på sikt, viser en fersk doktoravhandling.

Tweet

Liker 1 k

Summeoppgave

- Gjenta for sidemann hva som er kjennetegn på læringsstøtte i barnehagen?
(5 min.)

Relasjonskvalitet i rutinesituasjoner

- Emosjonell støtte:
- Organisering
- Læringsstøtte

Barnehage.no: 29.10.2018

– Rutinesituasjoner gir gyldne muligheter for godt samspill

Rutinesituasjonene i barnehagen kan romme mye mer enn gjennomføring av en praktisk oppgave, mener professor i pedagogikk May Britt Drugli.

pedagogikk | Av: Silje Wiken Sandgrind
publisert 29.10.2018

Handlingsplan mot mobbing

- Lokale planer: Stord og Kvinnherad ha handlingsplaner mot mobbing.

Forebyggende arbeid:

- Språklig kompetanse (læringsstøtte)
- Sosial kompetanse (læringsstøtte)

(k. 4 i Boka til Idsøe og Roland, 2017: Sosial kompetanse for å forebygge mobbeatferd i barnehagen.)

- Aktive og tydelige voksne (emosjonelle støtte)
- Organisering: små grupper (organisering)
- Observasjon av barnehagens oppvekstmiljø (Aktivitetssløyfa)

Hvordan bruke modellen for interaksjonskvalitet?

1. Som et utgangspunkt for å **avprivatisere og profesjonalisere** interaksjon med barn. En baseline for kvalitet
2. Kjennetegn og ferdigheter som utgangspunkt for **kollegaobservasjon og -veiledning**.
3. Bruk sammen med **vurderingskryss** (egenvurdering) for å finne ut hva som er bra og hva som kan bli bedre
4. Bruk for å **evaluere** endring/framgang
5. Bruk for å utarbeide/styrke **felles rutiner og gode standarder**

Oppgave – individuelt eller gruppe:

- Hva er din/avdelingens/barnehagens *styrke* og hva er ditt/avdelingens eller barnehagens *utviklingsområde*?
- Hva har du lyst til å starte med i morgen?

Emosjonell støtte:

Positivt klima:

Fysisk nærhet
Latter, smil, sosial prat
Høflig språk
Uttrykker mestringstro

Voksensentinitivitet:

Sensitivitet for barns sosiale og emosjonelle behov.

Ta barns perspektiv:

Interesse, motivasjon og synspunkt.

Organisering:

Atferdshåndtering

Proaktiv ledelse av atferd
Regler og rutiner er godt kjent
Tydelige forventninger

Produktivitet:

God utnyttelse av tid
Tydelig start og slutt
Organiserte overganger

Undervisningsformat:

Aktivisering av barna
Varierte aktiviteter

Læringsstøtte:

Begrepsutvikling:

■ Læringsaktivitet som fokuserer på forståelse - versus memorering av fakta

■ Høy, faglig aktivitet

Tilbakemelding av høy kvalitet:

■ Spesifikk tilbakemelding om innholdet og prosessen.

Språkmodellering:

■ Samtale mellom voksne og barn

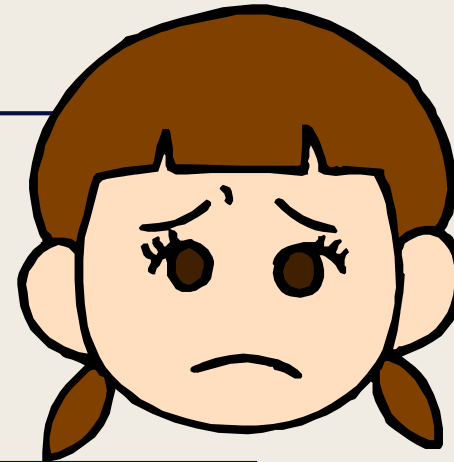
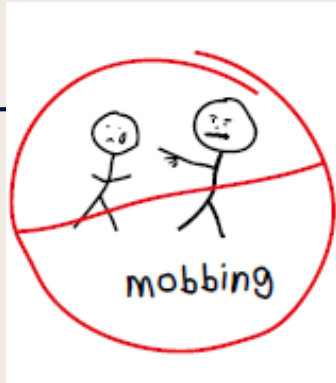
Sammenhenger mellom gruppe/klasseledelse og krenkelser/mobbing

Mobbing som et symptom på organisasjonen/barnegruppas
(u)kultur

Fritt etter: Helle Rabøl Hansen; 2011

Mobbeatferd i barnehagen.

”I Norge våkner omtrent 40 000 barn og unge hver morgen til angsten for å bli mobbet” (Elevundersøkelsen/Ungdata 2016)

[Forsiden](#) › [Nyheter](#) › [Nyheter 2002](#) › [Manifest mot mobbing](#) ›

Manifest mot mobbing

Regjeringen har startet historiens største offensiv mot mobbing

Sammen med foreldre, skoler, kommuner og Barneombudet må Kjell Magne Bondevik og utdanningsminister Kristin Clemet at de nullforekomst av mobbing og plaging i norsk skole. Ved at både foreldre, lærere, kommuner, Barneombudet og Regjeringen skriver manifestet, blir dette en bred allianse mener statsministeren.

**PARTNERSKAP
MOT
MOBBING**

SAMMEN FOR ET INKLUDERENDE
LÆRINGS- OG OPPVEKSTMILJØ
2016-2020

MEGA

TRIVES
STÅ

Reidar J. Pettersen (red)

Mobbing i barnehage

Kari Lamer

Du og jeg og vi to

Om å fremme barns
sosiale kompetanse

Teoriboka

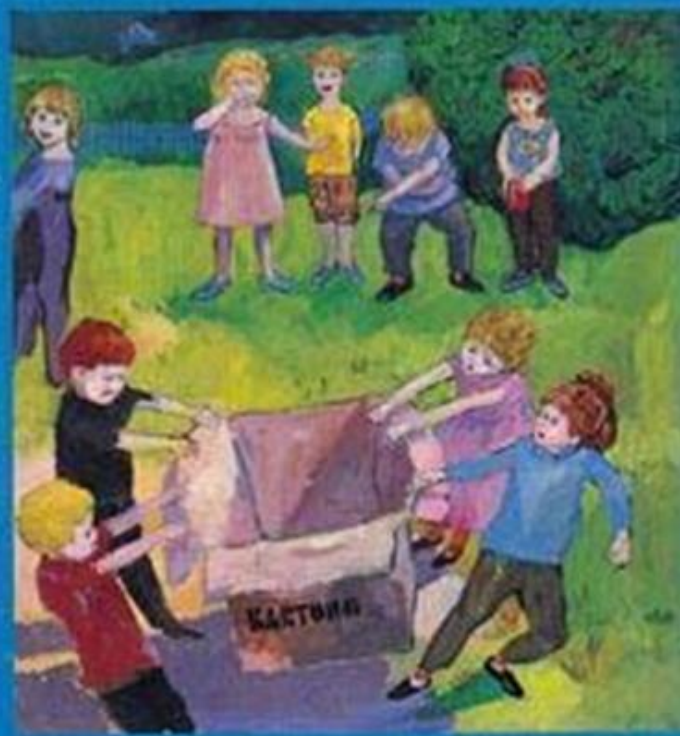

Kari Lamer

Du og jeg og vi to!

Et rammeprogram
for sosial kompetanseutvikling

Håndboka

Å høre til

Virkemidler for et trygt psykososialt skolemiljø

Å HØYRE TIL

Vondt er av alle andre

Forordet i *Å høre til* (NOU 2015:2)

«Vi har lett etter svar -

Kunnskapsbaserte svar, svar som kunne hjelpe. Ikke hva vi tror, men hva vi vet.

Vi tror vi har funnet svar - kanskje ikke alle svar, men vi er trygge på at det vi her foreslår, vil hjelpe mange barn og unge.

Det vil gjøre skolene tryggere, lærerne tryggere, skoleeierne og skolelederne tryggere, foreldre og barn tryggere - tryggere på at familiene skal få hjelp.

At vi voksne ikke av usikkerhet snur oss bort, men vet hva vi skal gjøre - og vet at hva vi gjør, har betydning».

Fra 1. august 2017

Aktivitetsplikten i praksis

Aktivitetsplikten dreier seg om at den enkelte skole må vurdere risiko og sannsynlighet for at krenkelser som mobbing, vold, diskriminering og trakassering kan finne sted i egen virksomhet.

 Tweet

 Liker 325

Alle ansatte på skolen plikter å følge med på det som skjer, for å sikre et godt og trygt psykososialt skolemiljø for alle. Foto: iStock.

Fakta

Fra og med 1. august 2017 ble opplæringslovens kapittel 9a, om elevenes skolemiljø, endret. Aktivitetsplikten er sentral i lovendringen.

Personalet må sammen, reflektere over **hvor og når** krenkelser kan forekomme, **hvem** som kan være utsatt for å bli krenket eller krenke, samt **hvordan** de som arbeider på skolen skal følge med. Skolen må videre våge å reflektere over de voksnes rolle, og vurdere risiko og sannsynlighet for at voksne kan krenke elever.

Hvor kan krenkelser skje på vår skole?

Lokal utforming av skolebygg, uteområder og skolevei

Hva sier rammeplanen?

Tydeliggjøring av ansvar og roller

Økt oppmerksomhet om de yngste barna

- Overgangen hjem til barnehage
- Overgang internt i barnehagen

Økt fokus på arbeidet med å forebygge, stoppe og følge opp mobbing og krenkelser

Styrking av

- Mangfoldsperspektivet
- Psykisk og fysisk helse
- Språkarbeid
- Overganger

Fortsatt lokale handlingsrom og behov for faglige vurderinger

TYDELIGERE FORPLIKTELSE

Hver fjerde voksen bagatelliserer mobbing i barnehagen

Ny forskning viser at minst ett barn i hver barnehage blir mobbet. Samtidig mener én av fire voksne at fokuset på mobbing i barnehagen er overdrevet.

Av: Silje Wiken Sandgrind | 17.12.2015

En fersk forskningsrapport utarbeidet av Universitet i Agder, Sørlandet sykehus og Kristiansand kommune for Foreldreutvalgene for barnehager (FUB) og grunnopplæringen (FUG), slår fast at mobbing er et problem også i barnehagen.

Ingrid Lund:

Voksnes holdninger til mobbing i barnehagen

- Hver 4.voksen bagatelliserer mobbing.
- **Fellestrekk for barn som blir utestengt fra lek :** a)Blir ikke sett av de voksne b) Blir negativt definert av de voksne i barnehagen

Forekomst av mobbing i barnehagen

Alsaker, Pettersen 1997

17 % som utsetter andre for mobbing
10-20 % opplever å bli plaget 1-2 g/uka

Midtsand, Monstad et al. 2004

6-8 % av barna sa at de var mye eller svært mye plaget av andre barn)

NTNU/DMMH, 2012

- 12 % sier at de ofte blir plaget av andre barn når de er i barnehagen

Danmark - 2014 (DCUM)

- 6.5% gutter/4% jenter er ikke glade for å gå i barnehagen
- 2.9% har ikke gode venner i barnehagen
- 58.7% svarer at noen av de andre barn har plaget dem

Osloundersøkelsen 2015 (DMMH)

- 7,9 % av barna fortalte at noen barn blir plaget ofte
- 54,7 % fortalte at noen av barna blir plaget noen ganger.

Lund 2015:

- Minst et barn i hver barnehage

Resultat fra GoBaN

Kvalitet i barnehagens struktur og prosess: Liv Gjems (professor v. USN)

Et av funnene:

- **3-4 barn i hver barnehage fikk ikke innpass i frileken ute og inne.**

Forståelsen av mobbeatferd i barnehagen:

- Lund I, m.fler. (2015). Hele barnet, hele løpet. Mobbing i barnehagen. Forskningsrapport.

Litteratur:

[FORSIDEN](#) > [BARNEHAGE](#) > [MOBBING](#)

Begynnende mobbeatferd

Avdekke mobbing

Stoppe mobbing

Konsekvenser av mobbing

Siste nytt om mobbing

Bøker, hefter og
masteroppgaver

Mobbing i barnehagen

Her kan du lese om begynnende mobbeatferd i barne- og om konsekvenser av mobbing. Du får også oversikt over mobbing i barnehagen.

Mobbeatferd i barnehagen

Temaforståelse - forebygging - tiltak

Ella Cosmovici Idsøe og Pål Roland

CAPPELEN DAMM AKADEMISK

Definisjon:

Tradisjonell definisjon:

- «Mobbing er en *intensjonell* negativ handling, *gjentatt* over tid, og hvor det er en *ubalanse* i styrkeforholdet mellom den/de som utøver og den som blir utsatt for handlingene» (Olweus, 2010).

Nyere definisjon:

- «Mobbing av barn er *handlinger* fra voksne/og eller barn som hindrer opplevelsen av å høre til, å være en betydningsfull deltaker i felleskapet og muligheten for medvirkning.» (Lund og Helgeland og Kovac 2017).

«...Det er mye viktigere å bruke våre energi på å forebygge alle former for negative handlinger slik at dette ikke utvikler seg til et uheldig samhandlingsmønster som resulterer i mobbing over tid.» (Idsøe og Roland 2017:18)

Eksempel:

Alle barna rundt det ene bordet på har smurt skiver og begynt å spise. Tove, en av de voksne som sitter sammen med dem, får plutselig beskjed om at hun har fått en telefon ute på kjøkkenet. Da Tove er gått ut, rekker 5 år gamle Line opp handa samtidig som hun sier til de andre barna: «rekk opp handa de som liker sjokolade». Alle de andre rekker opp handa. Deretter rekker Line på nytt opp handa og sier «rekk opp handa de som liker spagetti». Til slutt sier Line uten å rekke opp handa:»rekk opp handa de som liker Olivia.» Ingen av de andre barna rekker opp handa. Olivia som sitter ved samme bord, begynner å gråte.

(s.11 i Idsøe&Roland, 2017)

Ulike former for mobbing:

- *Fysisk* mobbing:

f.eks. å dytte, slå, sparke, rive leker fra en annen

- *Verbal* mobbing:

f.eks. kallenavn, fornærme, trusler, erting

- *Relasjonell* mobbing:

f.eks. ekskludering, utestegning, spre rykter, få andre til å skade noen.
(Idsøe og Roland 2017)

-Relasjonell mobbing, ekskludering, er den vanligste i barnehagen

Mobbing, erting eller konflikt?

Konflikt

- En uoverensstemmelse – ikke krenkelse
- Barna er likeverdige parter i en konflikt
- Konflikt er avgjørende forskjellig fra mobbing

Erting

- «drive ap med»
- «kun for moro skyld»
- Erting skal stoppes
- Erting kan utvikle seg til mobbing – begynnende mobbeatferd

Mobbing

- Er et overgrep
- Mobbing er ikke en konflikt og kan ikke forhandles
- Mobbing skal stoppes øyeblikkelig
- Bidrar ikke til positiv sosial utvikling

Konsekvenser for det utsatte barnet

«vondt i magen/
hodet»

Triste/
deprimerte

Redde/
engstelige

Nekte å komme til
barnehagen

Bråkete/utagerende
atferd el fullstendig
underkasting

Lav selvfølelse

Vanskelig å få
venner

Begynnende «offer-rolle» som
vedvarer over til skole, blir stabil

Hvordan hjelpe de som utsettes for mobbing

Hvordan hjelpe disse barna?

Trene på sosial ferdigheter

Selvhevdelse:
Utvikle, praktisere
og anvende

Lekeferdigheter

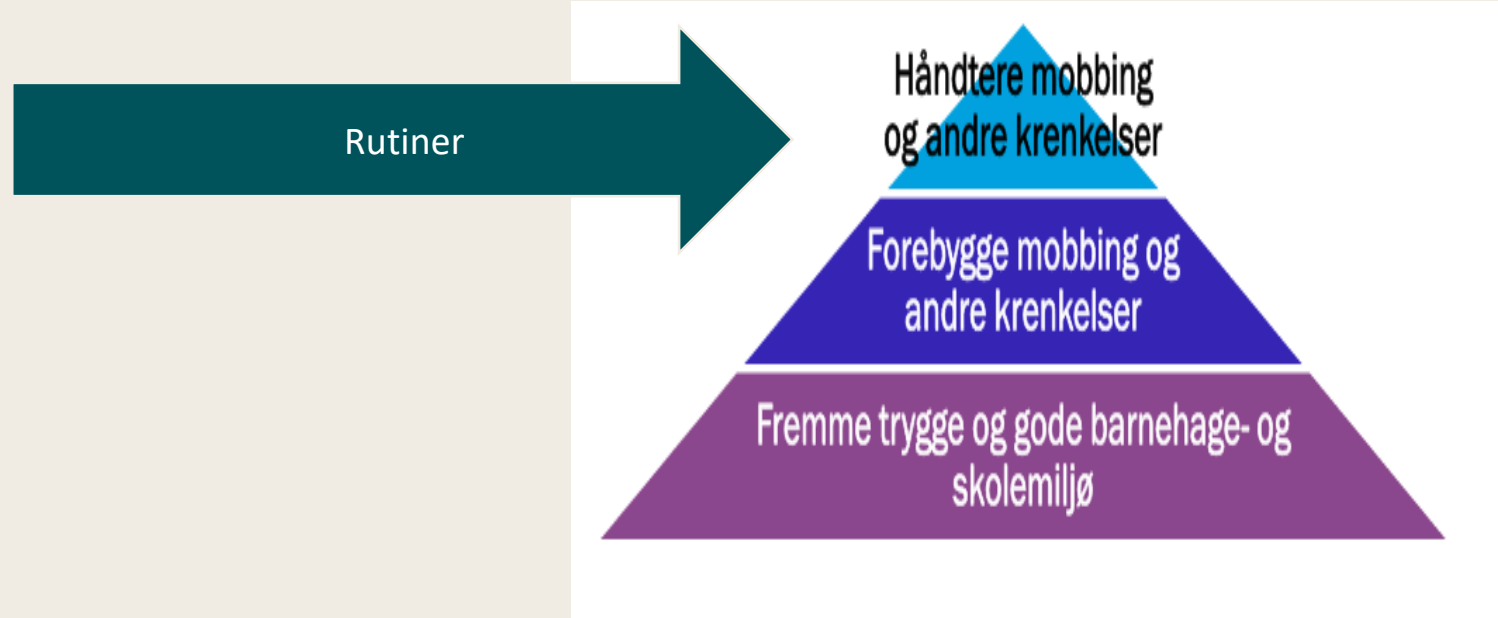
Øke sosial status

3. Hvordan avdekke og håndtere mobbeatferd? Rutiner

Rutiner

- «Kommuner og skoler som har gode systematiske *planer* for hvordan de skal avdekke, stoppe og forebygge mobbing, bidrar sterkt til å sikre et læringsmiljø fritt for mobbing og krenkelser» (Stemmer i mobbesaker s.14.)

Håndtering:

- *Lite forskning* på håndtering av mobbesituasjoner i tidlig alder.
- God håndtering forutsetter *kompetanse på mobbetema*.
- Hvilke erfaringer har dere på mobbeatferd i barnehagen og har dere rutiner for avdekking og håndterer dette?

Handlingsløyfen

Observasjon

- Handler i hverdagen om å
 - iaktta, se, oppdage, følge med, legge merke til
 - bruke sansene våre - registrere inntrykk
 - usystematisk og tilfeldig i ulike roller
- I profesjonell sammenheng:
 - «Observasjon er (mer eller mindre) systematisk innsamling av informasjon om den fysiske og sosiale verden slik den viser seg for oss direkte via våre sanser, i stedet for indirekte gjennom beretninger fra andre.» (Vedeler 2000)
 - Kan være:
 - deltakende og ikke-deltakende
 - del av pedagogisk kartlegging eller forskning

Frk. A., som hr. S. ser hende

Frk. A., som frk. B. ser hende

Hva vi ser avhenger av
mange faktorer

(Bisgaard 1999, s58)

Interesser

Alder

Utviklingstrinn

Dagsform

Faglig perspektiv

Valg av instrument

Frk. A., som lille Svend ser hende

Frk. A., som hr. P. på vej til tand-
lægen ser hende. (Efter Punch)

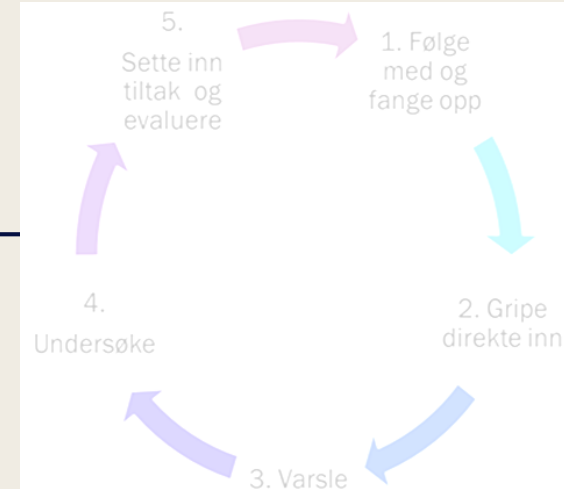
1. Følge med og fange opp

Ved kunnskap om
betyr

- når den ansatte faktisk kjenner til at barn og unge blir utsatt for krenkelser fra andre barn eller ansatte

Når barn opplever mobbing og andre krenkelser utløser dette en plikt til å undersøke saken

- kan ikke unnlates *fordi den ansatte* ikke mener den det gjelder har blitt krenket.

2. Gripe inn

Ansatte skal gripe inn og stoppe mobbing og andre krenkelser dersom det er mulig

- Stoppe en situasjon som pågår
 - Eks stanse en slåsskamp
 - Eks stoppe en fysisk krenkelse
 - Eks stoppe barn som krenker andre verbalt

Holdninger som kan hindre at voksne griper inn

(Høiby & Trolle, 2012)

Har ikke tid

Barn bør lære å ordne opp selv

Nytter ikke hva vi gjør, så lenge foreldrene er sånn...

Det blir verre dersom jeg blander meg inn

Det går nok over

Han har nok mye skyld i det selv

Det virker jo ikke så veldig alvorlig da..

3. Varsle

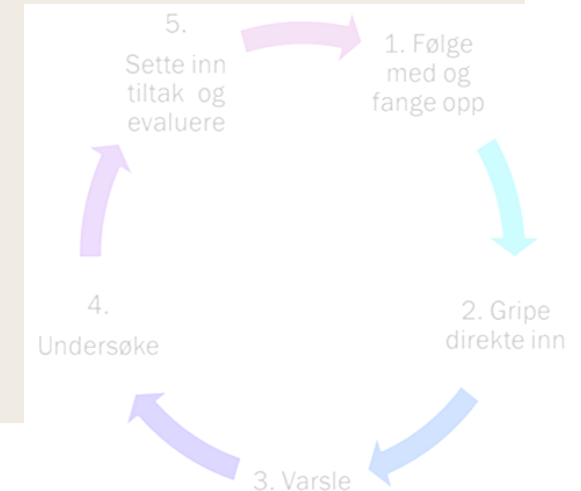
Varslingsrutiner er viktige

Leder skal varsles

Saken skal løftes til rett nivå for å sikre en forsvarlig håndtering

Det er ikke et mål å løse den på lavest mulig nivå

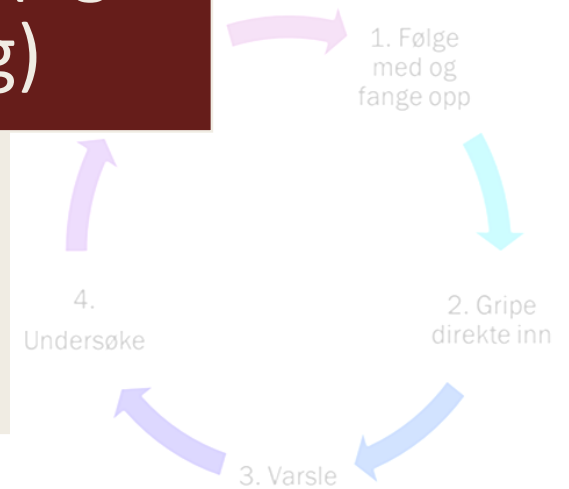
Det er en lav terskel for å varsle

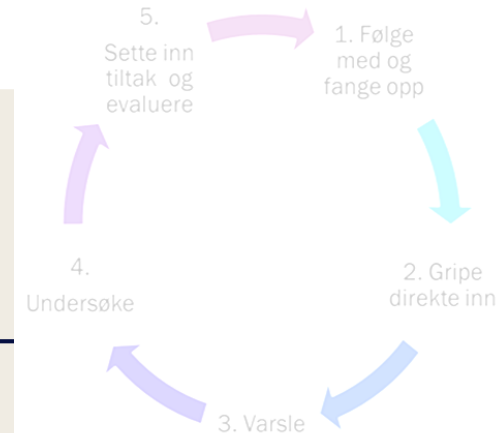
I alvorlige tilfeller skal styrer varsle barnehageeier

- Egne rutinger for når styrer skal varsle?

Alltid styrer som har ansvaret for at varslingen håndteres på en forsvarlig måte (også ved delegering)

4. Undersøke

Viktig å klargjøre det man har sett, hørt eller har mistanke om

Få bekreftet eller avkreftet om den aktuelle kunnskapen eller mistanken – skaffe seg et forsvarlig grunnlag for å følge dette opp videre

En sak skal alltid følges opp, men spørsmålet om hvordan må tilpasses saken

Det er styrers ansvar at undersøkelsen av saken er forsvarlig.

De ansattes undersøkelsesplikt inntreffer straks den ansatte får mistanke eller kunnskap om at barn eller unge blir utsatt for krenkende ord eller handlinger

5. Sette inn tiltak og evaluere

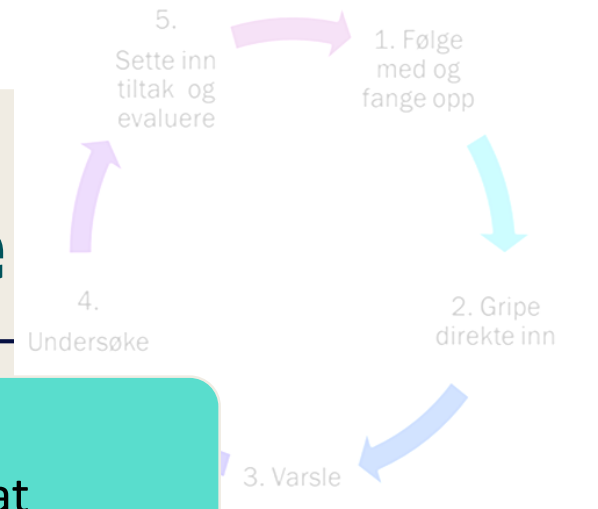
Barnehagen skal igangsette egnede tiltak slik at barnet/a igjen får et trygt og godt barnehagemiljø

Tiltakene som settes inn skal være *egnede* til å stoppe krenkelsene og gjenopprette et trygt og godt barnehagemiljø.

Tiltakene kan rettes mot de som blir utsatt for mobbeatferd, de som utfører mobbeatferd, tilskuere, gruppe-/klasse miljøet og barnehage-/skolemiljøet.
(tiltak på individnivå og systemnivå)

Eks. på aktivitetsplan

Aktivitetsplan for et trygt og godt psykososialt barnehagemiljø etter lov om barnehage §1.

Forankring:

Manifest mot mobbing (2003):

Alle barn og unge har rett til et oppvekst- og læringsmiljø uten mobbing.

Lov om barnehage (2005):

§ 1. Barnehagen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og danningsgrunnlag for allsidig utvikling.

Rammeplanen (2017):

k.1 Barnehagen skal ha en helsefremmende og forebyggende funksjon og bidra til å utjevne forskjeller. Om et barn opplever krenkelser eller mobbing, må barnehagen håndtere, stoppe og følge opp dette.

K3: Personalet skal forebygge, stoppe og følge opp diskriminering, utestengelse, mobbing, krenkelser og uheldige samspillsmønstre.

Udir: *Barns trivsel- voksnes ansvar og grunnlagsdokumentet (handlingssøyle)*

Aktivitetsplan:

Planen er utfyllt av:	Dato:
Barnets navn:	Født:
Barnehage:	Avdeling:

Hva skal gjøres:	Hva er gjennomført:	Ansvar:	Dato:
1.Følge med og fange opp:	Eks. Gjennomført barnehagetrivsel Eks. avdelingspersonalet har jevnlig barnesamtale med alle barn Mistanke om: Kunnskap om: - informere og reflektere på avdelingsmøte om hva som har skjedd - informere hele personalet i barnehagen om å følge med.		
2.Gripe inn:	Stoppe krenkelser og mobbing med en gang.		
3.Varsling:	Eks. fra foreldre eller barnehagepersonalet eller andre barn? -varslingsrutiner? Varsle styrer?		
4.Undersøkelse:	Klargjøre det man har sett, hørt eller fått mistanke om. Eks. samtale med barnet det gjelder Samtale med de andre barna Samtale med ansatte og foreldre Observasjoner i overganger, innelek og utelek		
Problembeskrivelse:	Eks. en jente blir utestengt i leken		
Mål:	Jenta skal føle seg trygg, inkludert og ha noen å leke med.		
5.Tiltak:	Individnivå: Tettere oppfølging, observasjon og kartlegging inne og ute, samtaler med både den som utsettes og de som utsetter Systemnivå: ha fokus på å være en god venn, fokus på sosiale og emosjonelle ferdigheter, lekevenner, lekegrupper. Fysisk miljø/organisering: plassering i samlingsstund, måltid, garderobe, Foresatte: samtaler		
6. Evaluering:	Evalueringsmøte: eks. fire uker etter tiltakene har startet. Evaluerer tiltakene. Barnets opplevelse, foreldrenes opplevelse Videre oppfølging: revidere aktivitetsplanen /be Om veiledning fra PPT eller avslutte aktivitetsplanen.		

Evaluering av dagen:

Valgfritt om dere er individuelt eller summe

- Forventinger til dagen?

Ble noen av de oppfylt?

Skriv kort:

- Hva har vært *bra* på fagdagen i dag?
- Hva kunne vært gjort *annerledes/bedre*?

På forhånd takk😊

Litteraturliste:

- Drugli, M.B. (2017). **Liten i barnehagen.**
- Drugli, M.B. (2013). Atferdsvansker hos barn. Evidensbasert kunnskap og praksis.
- Idsøe C., E og Roland, P (2017). **Mobbeatferd i barnehagen.** Temaforståelse – forebygging - tiltak.
- Lund I, m.fler. (2015). **Hele barnet, hele løpet. Mobbing i barnehagen.** Forskningsrapport.
- Midthassel, U.V. m.fler. (2011). **Sosial og emosjonelle vansker.** Barnehagens og skolens møte med sårbare barn og unge.
- Midthassel, U.V m.fler. (2011). **Tidlig intervensjon og systemrettet arbeid** for et godt læringsmiljø.
- Nordahl, T. m.fler. (2018). **Inkluderende felleskap** for barn og unge.
- Udir. (2017). **Grunnlagsdokumentet** for arbeidet med barnehage-, skolemiljø, mobbing og andre krenkelser.
- Roland, P. og Ertesvåg S.K. (2018). **Implementering av endringsarbeid** i barnehagen.
- Støen, J. m.fler. (2018). **Stemmer i mobbesaker.**

Spørsmål fra salen om konsekvenser:

Husk betydningen av å være proaktiv ved bla. via god kvalitet på alle de tre områdene i gruppeledelse.

Forslag til litteratur som kan være et utgangspunkt for refleksjon i personalet i barnehagen om konsekvenser;

- Nordahl, T m.fler (2005). *Atferdsproblemer blant barn og unge:*

k. 8: Proaktive strategier.

k. 9: Oppmuntrende og korrigerende strategier: Her står det litt om hensiktsmessige strategier og uhensiktsmessige strategier.

- Holland, H. (2012). *Varig atferdsendring hos barn- krever varig atferdsendring hos voksne.*

k.6. Grensesetting og konsekvenser.

(verbal tilbakemelding, ignorering, tap av goder- som naturlig konsekvens), ekstraoppgaver – som

Lykke til😊

Hanne Holland sin pyramide:

~~«Det aller viktigste er time in, ikke timeout»~~
(Holland 2012: 130)

